

WIADOMOŚCI Powiatowe

BIULETYN INFORMACYJNY SAMORZĄDU POWIATOWEGO W PLESZEWIE

Wydanie z okazji 100. rocznicy Odzyskania Niepodległości i wybuchu Powstania Wielkopolskiego

Pomnik Powstańca Wielkopolskiego

Pleszew, 15 października 2018 r.

Odświeżenie pomnika dokonali: Burmistrz MiG Pleszew **Marian Adamek**, Przewodniczący Rady Miejskiej w Pleszewie **Olgiert Wajnsnis**, Starosta Pleszewski **Maciej Wasielewski** (na zdjęciu), proboszcz parafii pw. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela ks. prałat **Henryk Szumiec** oraz wytypowany uczeń z ZSP nr 3 im. Powstańców Wlkp. w Pleszewie.

Pomnik przedstawia symboliczną scenę; powstańca, wyruszającego do walki o wolność Wielkopolski i żegnającego go syna, który wręcza ojcu patriotyczny ryngraf z wizerunkiem Matki Boskiej. W postumencie pomnika znajduje się sentencja „Nikt im iść nie kazał... poszli - bo tak chcieli” - to fragment pieśni Legionów Polskich autorstwa poety Edwarda Słońskiego pt. „A gdy na wojenkę szli Ojczyźnie służyć” - i dodatkowo napis „Pleszewianom walczącym w zwycięskim Powstaniu Wielkopolskim Mieszkańcy Ziemi Pleszewskiej 1918 - 2018”.

Inicjatorem budowy pomnika był Komitet Honorowy Obchodów 100-lecia Niepodległości i Powstania Wielkopolskiego w Pleszewie. Twórcą rzeźby był **Grzegorz Godawa** z Poznania, a wykonawcą firma „Brząrat” z Pleszewa.

Uroczystość odsłonięcia pomnika miała podniosły i odświętny charakter. Asystę honorową wystawił 16 Jarościński Batalion Remontu Lotnisk. Grała Orkiestra Reprezentacyjna Wojsk Łądowych z Wrocławia.

Drużyna Tradycji 70 Pułku Piechoty z Pleszewa zaprezentowała się w historycznych mundurach powstańców wielkopolskich i żołnierzy WP z okresu II wojny światowej.

Po poświęceniu pomnika przez księży dekanatu pleszewskiego delegacje złożyły wiązanki kwiatów. W imieniu władz powiatowych kwiaty złożyli: Starosta Pleszewski **Maciej Wasielewski**, Wicestarosta **Urszula Balicka** oraz Przewodniczący Rady Powiatu w Pleszewie **Mirosław Kuberka**.

T. Wojtala
fot. R. Czajczyński

Zdjęcia na stronie tytułowej: Powstanie Wielkopolskie.

1. Inspekcja sztabu Ostrowskiego Okręgu Wojskowego na odcinku ostrzeszowskim. Komendantura wojskowa w Ostreszowie. Od prawej: d-ca 1 Kompanii Pleszewskiej ppor. **Feliks Pamin**, d-ca Kompanii Ostreszowskiej **Stanisław Thiel**, kierowca samochodu sztabowego **Stanisław Koralewski**, szef sztabu OW ppor. **Zygmunt Wieliczka**, d-ca Kompanii Pogranicznej OW **Franciszek Twardowski** i oficer do specjalnych poruczeń **Jan Sychmüller** (styczeń 1919 r.)
2. Posterunek Zandarmerii Polowej Wojsk Wielkopolskich
3. Powstaniec **Roman Boguś** z Pleszewa

Tablica pamiątkowa Bohaterów Niepodległości

Pleszew, 9 listopada 2018 r.

Starosta Pleszewski **Maciej Wasielewski** i Premier **Hanna Suchocka** uroczystie odsłoniли tablicę pamiątkową „Bohaterom Niepodległości Ziemi Pleszewskiej 1918-1919” w Starostwie Powiatowym w Pleszewie. Ceremonia była najważniejszym punktem powiatowych obchodów 100-lecia Niepodległości, 100. rocznicy Powstania Wielkopolskiego oraz 20-lecia reformy samorządowej i reaktywowania Powiatu Pleszewskiego.

Tablica poświęcona jest siedmiu zasłużonym działaczom politycznym i dowódcom wojskowym z Pleszewa w okresie Powstania Wielkopolskiego 1918 - 1919. Zastugi bohaterów przypomniał w swoim przemówieniu starosta **Maciej Wasielewski**. „*Apel Niepodległości*” odczytał Przewodniczący Rady Powiatu w Pleszewie **Mirostaw Kuberka**. Tablicę poświęcił proboszcz parafii pw. Św. Floriana w Pleszewie ks. kanonik **Krzysztof Guziotek**. Wartę honorową pełnili harcerze ze Związku Drużyn ZHP im. harcmistrza Antoniego Rymarczyka oraz rekonstruktorzy z Drużyny Tradycji 70 Pułku Piechoty w mundurach Wojsk Wielkopolskich 1919-1920.

Tablicę zaprojektował artysta rzeźbiarz **Grzegorz Godawa**, a odlew wykonała firma „BRAZART” z Pleszewa.

Na pamiątkę obchodów jubileuszowych na skwerze przy starostwie posadzono trzy symboliczne buki. Premier **H. Suchocka** i starosta **M. Wasielewski** posadzili drzewo „100 - lecia Niepodległości”. Buk z okazji „100. rocznicy Powstania Wlkp.” posadzili starosta II, III i IV kad. **Michał Karalus** i Przewodniczący Rady Powiatu III, IV i V kad. **Mirostaw Kuberka**. Buk dla uczczenia „20-lecia odrodzenia Powiatu Pleszewskiego” posadzili b. Kierownik Urzędu Rejonowego w Pleszewie i Starosta Pleszewski I kad. **Edward Kubisz** oraz Przewodniczący Rady Powiatu I i II kad. **Bogdan Skitek**.

Uroczystość zakończyła się odśpiewaniem „*Roty*” - pieśni patriotycznej z 1910 roku do słów Marii Konopnickiej i muzyki Feliksa Nowowiejskiego.

T.Wojtala
fot. R. Czajczyński

Tego samego dnia w auli Liceum i Gimnazjum im. Stanisława Staszica odbyła się okolicznościowa sesja Rady Powiatu w Pleszewie. Prof. **Hanna Suchocka** otrzymała Nagrodę Honorową Starosty Pleszewskiego - statuetkę Artura Szenica - „za wkład w budowanie wolnej i demokratycznej RP, działalność polityczną i dyplomatyczną, wysokie standardy w służbie publicznej oraz zaangażowanie w sprawę reaktywowania Powiatu Pleszewskiego”.

Ks. KAZIMIERZ NIESIOŁOWSKI (1872 - 1949) proboszcz parafii pw. Ścięcia św. Jana Chrzciciela w Pleszewie, aktywny duszpasterz, zasłużony społecznik i działacz niepodległościowy. Rozwinął szeroką działalność religijną, społeczną, kulturalną i polityczną. Zwolennik Narodowej Demokracji. Występował przeciwko germanizacji. Propagator idei trzeźwości, inicjator pracy skautowej i pionier wychowania fizycznego dzieci. Budowniczy Domu Parafialnego i pierwszego w Wielkopolsce ogródka jordanowskiego. Założyciel tajnego Komitetu Obywatelskiego w Pleszewie, którego celem było walka o niepodległość. Przewodniczący Rady Ludowej na Powiat Pleszewski. Delegat na polski Sejm Dzielnicowy w Poznaniu. W Święto Trzech Króli 6 stycznia 1919 r. w Pleszewie ogłosił zakończenie pruskiej niewoli i nadejście wolności. W historii Pleszewa zapiął się jako „Wielki proboszcz małego miasteczka”. Odznaczony: Orderem Odrodzenia Polski i Krzyżem Niepodległości.

ARTUR SZENIC (1868 - 1932) syn powstańca styczniowego d-cy artylerii w oddziale gen. Edmunda Taczanowskiego kapitana Józefa Szenica, ziemianin, właściciel majątku w Korzkwach, członek Rady Związku Ziemian i radca Ziemstwa Kredytowego, działacz kółek rolniczych. W listopadzie 1918 roku został wiceprezesem Rady Ludowej na Powiat Pleszewski, był urzędowym kontrolerem niemieckiego landrata. Delegat na polski Sejm Dzielnicowy w Poznaniu. W styczniu 1919 r. został pierwszym starostą Powiatu Pleszewskiego po odzyskaniu niepodległości i organizował polską administrację. Wspierał finansowo pleszewski baon strzelców, walczący w Powstaniu Wielkopolskim. Odznaczony: Złotym Krzyżem Zastugi i Krzyżem Niepodległości.

Płk LUDWIK BOCIŃSKI (1892 - 1970) przezwisko z lat młodości „Bociun”, członek tajnego Towarzystwa Tomasza Zana i Drużyn Strzeleckich, oficer artylerii w armii pruskiej, działacz Polskiej Organizacji Wojskowej b. Zaboru Pruskiego, w listopadzie 1918 r. przewodniczący Rady Robotniczo - Żołnierskiej w Pleszewie, d-ca kompani Służby Straży i Bezpieczeństwa, szef komisji wojskowej w Radzie Ludowej na Powiat Pleszewski, komendant garnizonu i d-ca Pleszewskiego Pułku Strzelców, przywódca wojskowy Powstania Wielkopolskiego w Pleszewie. Organizator i pierwszy d-ca 8 Pułku Strzelców Wlkp i 64 Pułku Piechoty w Grudziądzu. Bohater wojny z bolszewikami w 1920 roku. Ukończył Wyższą Szkołę Wojskową w Warszawie. Kierownik referatu „Zachód” w Biurze Ścistej Rady Wojennej, szef wydziału wywiadowczego w Oddziale II Sztabu Generalnego, d-ca 86 Pułku Piechoty w Mołodecznie, komendant Szkoły Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej. Pułkownik WP. Piłsudczyk, polityk obozu sanacyjnego, Wojewoda Wileński i Poznański w II RP. Odznaczenia: Virtuti Militari V kl., Order Odrodzenia Polski IV i III kl., Krzyż Niepodległości z Mieczami, Krzyż Walecznych, Złoty Krzyż Zastugi i inne.

Ks. K. Niesiołowski na uroczystości odsłonięcia tablicy upamiętniającej pierwsze zebranie Tajnego Komitetu Obywatelskiego na plebani w Pleszewie w październiku 1918 r. - obchody XX rocznicy Powstania Wielkopolskiego, Pleszew, 8 stycznia 1939 r.

Mjr KAZIMIERZ CIAŻYŃSKI (1894 - 1951)

Pleszewianin, pochodził z rodziny ziemiańskiej. Członek POW b. Zaboru Pruskiego, organizator szwadronu Strzelców Konnych Straży Poznańskiej - pierwszego oddziału kawalerii powstańczej, który dał początek słynnemu 15 Pułkowi Ułanów Poznańskich. Jego szwadron eskortował wycofujący się z Poznania pruski 6 pułk grenadierów, brał udział w zdobywaniu stacji lotniczej na Ławicy i w walkach o Szubin. Kazimierz Ciążyński zaangażował się akcją plebiscytową na Warmii i Mazurach. W 1920 r. został d-cą 1 szwadronu w 215 Ochotniczym Pułku Jazdy Wlkp. (późn. 26 Pułk Ułanów Wlkp.). Dowodził całym pułkiem podczas ciężkich walk z bolszewikami o Brodnicę na Pomorzu. Na froncie wschodnim wyróżnił się w walkach o Mir na Białorusi. Major WP. Odznaczenia: Virtuti Militari V kl., dwukrotnie Krzyż Walecznych, Krzyż Niepodległości, Srebrny Krzyż Zastugi.

Kpt. ANTONI KOZŁOWICZ (1886 - 1940)

członek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, powstaniec wielkopolski, d-ca II kompanii pleszewskiej, brał udział w wyzwoleniu Poznania, Ostrowa Wlkp. i Krotoszyna. Walczył pod Parzynowem, Zdunami i Rawiczem. W bitwie pod Miejską Górką ciężko ranny w prawą rękę. Powstaniec śląski, kapitan WP, inwalida wojenny. Odznaczony: Virtuti Militari V kl., dwukrotnie Krzyż Walecznych, Krzyż Niepodległości.

Mjr FELIKS PAMIN (1894 - 1936) wychowanek „Sokoła”, kawalerzysta, dowódca I kompanii pleszewskiej w Powstaniu Wlkp., d-ca 2 baonu 8 Pułku Strzelców Wlkp.. Brał udział w akcji zajęcia Dworca Głównego w Poznaniu pierwszego dnia powstania wlkp. 27 grudnia 1918 r. Odważny oficer frontowy. „Nasz Feluś” - jak nazywali go podwładni. Walczył o wyzwolenie Krotoszyna, w obronie Ostrzeszowa, pod Kobyłą Górą i Ligotą. Za jego głowę Niemcy wyznaczili nagrodę 15.000 marek. W wojnie 1920 r. walczył na froncie ukraińskim i litewsko-białoruskim. Ciężko ranny podczas bitwy nad rzeką Szczarą. Major WP. Przeciwnik rządów sanacji. Odznaczony: Virtuti Militari V kl., Krzyż Walecznych, pośmiertnie Krzyż Niepodległości.

STEFAN KARCZEWSKI (1872 - 1925) kupiec, właściciel sklepu z bławatami, pierwszy Polak na urzędzie Burmistrza Pleszewa w 1919 roku, ochotnik do Wojska Polskiego w 1920 roku, współorganizator Wystaw Rolniczo-Przemysłowych w Pleszewie w 1912 i 1925 roku, sędzia pokoju w Sądzie Powiatowym, prezes Rady Nadzorczej Banku Pożyczkowego w Pleszewie, prezes Towarzystwa Śpiewu „Lutnia”, radny Rady Miejskiej w Pleszewie z Listy Obywatelskiej.

Ppor. Kazimierz Ciążyński na czele 3 szwadronu Konnych Strzelców Straży Poznańskiej. Defilada po uroczystości zaprzysiężenia Wojsk Wielkopolskich na Placu Wilhelmowskim (obecnie Plac Wolności) w Poznaniu, 26 stycznia 1919 r.

Zweryfikowana lista poległych powstańców pleszewskich Ginęli młodzi chłopcy. Mieli po 18 - 20 lat...

Szacuje się, że w Powstaniu Wielkopolskim poległo od 14 do 17 powstańców z Pleszewa. Jest to lista niepełna, a częściowo nawet błędna. Najnowsze ustalenia wskazują, że w powstaniu mogło zginąć nawet 25 mieszkańców Powiatu Pleszewskiego!

Do tej pory nie udało się lokalnym historykom ustalić pełnej listy Pleszewian, poległych w Powstaniu Wielkopolskim w 1919 roku. 100-lecie Niepodległości i 100. rocznica wybuchu powstania jest dobrą okazją, aby zweryfikować te dane. Ale czy jest to jeszcze możliwe po tylu latach od tamtych historycznych wydarzeń?

Szacuje się, że w Powstaniu Wielkopolskim uczestniczyło około 500 Pleszewian, z których poległo 14. To dane z książki „Dzieje Pleszewa”, oparte na ewidencji w Archiwum Państwowym w Kaliszu i wykazie Komisji Historycznej przy byłym Oddziale Miejskim ZBoWiD-

-u w Pleszewie. Prezes Pleszewskiego Towarzystwa Kulturalnego dr Andrzej Szymański podaje 17 nazwisk poległych powstańców z Pleszewa. Próbę sporządzenia listy poległych powstańców pleszewskich podjęli się w 2009 r. autorzy projektu pt. „Tędy wiodły ich drogi - Pleszewianie w Powstaniu Wielkopolskim”. Owocem ich pracy było wydanie broszury pt. „Ocalić od zapomnienia”, w której znalazł się spis 16 poległych powstańców pleszewskich.

Spróbujmy zweryfikować listę poległych powstańców pleszewskich.

Metodologia badań.

I: Ramy terytorialne. Za powstańców pleszewskich uznajemy ochotników i żołnierzy urodzonych/zamieszkałych w Powiecie Pleszewskim w jego ówczesnych granicach. Wykluczamy zatem gminę Dobrzyca, która w tym czasie należała do powiatu krotoszyńskiego w Provinz Posen oraz gminy Gizałki i Chocz za Prosną, które należały do zaboru rosyjskiego (Królestwo Polskie). Należy za to uwzględnić obszary sięgające aż do Górzna w kierunku Ostrowa Wlkp., które w tym czasie leżały w granicach powiatu pleszewskiego. UWAGA! W 1932r. Powiat Pleszewski został zlikwidowany, dlatego też w rejestrach zabitych sporządzonych w II połowie lat 30-tych jako miejsca urodzenia, zamieszkania lub pochówku ofiar występują mylące odniesienia administracyjne (np. powiat jarociński). Dla nas kluczowe jest, gdzie dana miejscowość leżała w latach 1918-1919.

II: Ramy czasowe: od 27 X 1918 do VIII 1919

III: Oddziały powstańcze. Bezspornie należy ująć ochotników, służących w baonie por. Ludwika Bociańskiego tj. kompanie pleszewskie, późn. I baon 8 Pułku Strzelców Wlkp. (8 PSW). Ale trzeba też pamiętać, że po wprowadzeniu obowiązkowego zaciągu do wojska część rekrutów z naszego powiatu służyła w 12 Pułku Strzelców Wlkp. w Ostrowie Wlkp. Ponadto z różnych przyczyn mieszkańcy naszego powiatu walczyli w szeregach innych formacji powstańczych na terenie Wielkopolski.

Źródła:

- „Lista strat Powstania Wielkopolskiego od 1 stycznia do 31 maja 1919r.”, Dowództwo Główne Sił Zbrojnych w b. Zaborze Pruskim (zał. do rozkazu D.G. nr 154 z 7 czerwca 1919r.)
- „Lista strat Powstania Wielkopolskiego 1918/1919”, Wojskowe Biuro Historyczne, Warszawa 1936
- „Lista strat Wojska Polskiego. Polegli i zmarli w wojnach 1918 – 1920”, Wojskowe Biuro Historyczne, Warszawa 1934
- Olszewski Wiesław, Jastrzab Łukasz, „Lista strat Powstania Wielkopolskiego od 27 grudnia 1918 roku do 8 marca 1920 roku”, Koszalin 2009
- Gomolec Ludwik, „Powstanie Wielkopolskie 1918-1919”, Poznań 1957
- Akty urodzenia z USC, Archiwum Państwowe w Kaliszu
- „Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej z oznaczeniem terytorjalnie im właściwych władz i urzędów oraz urządzeń komunikacyjnych”, Przemysły 1931
- Mapa Powiatu Pleszewskiego z 1912r. (lokalizacja miejscowości)

Członkowie Towarzystwa Uczestników Powstania Wlkp. 1918/19 przy pomniku swoich towarzyszy broni, cmentarz w Pleszewie (1928 r.). Pomnik wybudowano w 1923 r. z inicjatywy Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”. We wspólnej mogile spoczywa 6 poległych powstańców: Wacław Witczak, Tomasz Markiewicz, Józef Matczak, Ludwik Likowski, Kazimierz Sopałowicz i Władysław Andrzejewski

W zbiorowym grobie na cmentarzu w Zdunach spoczywają trzej Pleszewianie: Jan Dzierła, Marcin Owieśny i Andrzej Kuźniacki (na tablicy nagrobnej figurują błędnie jako Jędrzej Kaźniawski)

SPIS STRAT POWIATU PLESZEWSKIEGO W POWSTANIU WIELKOPOLSKIM

1. Andrzejewski Władysław - ur. 25.05.1896r. w Pleszewie, ojciec Wojciech Andrzejewski, matka Józefa z d. Kempieńska, szer. 1 komp. pleszewskiej, pełnił wartę w nocy 28.02/01.03.1919r. w folwarku Zmysłona Ligocka pow. Kępno, został okrzyknięty przez Niemców, wzięty do niewoli, a następnie zamordowany w lesie, miał 22 lata, spoczął w zbiorowej mogile powstańczej na cmentarzu w Pleszewie

2. Dzierła Jan, ur. 8.12.1897r. w Dorsten pow. Recklinghausen w Zagłębiu Ruhry w Niemczech, zam. Baranów (Kowalew) pow. Pleszew, syn rolnika Józefa Dzierli i Marii z d. Kubasik, szer. 2 komp. pleszewskiej, poległ 9.02.1919r. (13.03.1919r.) pod Zdunami pow. Krotoszyn, miał 21 lat, pochowany w zbiorowej mogile wojennej na cmentarzu w Zdunach,

3. Foterek Jan - ur. 7.12.1896r. w Karminku, zam. Pieruszyce pow. Pleszew, szer. 1 komp. pleszewskiej 8 PSW. W czasie przepustki poszedł na mszę św. do kościoła w Kobylej Górze. Po nabożeństwie odprowadził znajomą dziewczynę do domu w Zmysłonej Ligockiej. Gdy wracał do oddziału natknął się na niemiecki patrol. Został ciężko ranny w wyniku wymiany ognia. Zmarł w szpitalu w Ostrowie Wlkp. 24.04.1919r., 22 lata, pochowany w Czerminie (grób zlikwidowany).

4. Górski Franciszek - ur. 3.05.1899r., zam. Wieczyn k. Czermina, szer. 3 komp. 2 bat. 8 PSW, zginął od postrzału w pierś 23.(29).03.1919r. w miejscowości Ruda pod Krotoszynem, 19 lat, pochowany w Żerkowie

5. Grobelny Stefan - ur. 21.08.1900r. w Baranowie (Kowalew), syn Antoniego Grobelnego i Katarzyny z d. Grzesiak, szer. 2(3) komp. pleszewskiej 8 PSW, poległ 3.06.1919r. (źródła podają różne daty śmierci: 30.04.1919, 24.03.1919) pod Chachalnią (niem. Kochalle), zmarł w szpitalu w Krotoszynie, 18 lat, spoczął na cmentarzu w Krotoszynie.

6. Hożenny Władysław z miejscowości Polskie (Broniszewice), szer. 4 komp. 8 PSW, poległ, figuruje na listach strat, brak bliższych danych

7. Jańczak Józef z Sobótki, szer. k.k.m. 8 PSW, zaginął bez wieści

8. Kubiak Jan (Johann), ur. 24.06.1900r. Polskie (Broniszewice), ojciec Franciszek (Franz) Kubiak, matka Lucia (Łucja) z d. Szczepaniak, szer. 2 komp. 8 PSW, śmiertelnie ranny pod Chachalnią, zmarł 2.06.1919r. w szpitalu Krotoszynie (inne źródła podają, że poległ 23.04.1919r.), 18 lat, poch. w Krotoszynie

9. Kuźniacki Andrzej (Jędrzej) - ur. 12.11.1898r. Oleść, zam. Rokutów pow. Pleszew, szer. 1 kom. pleszewskiej, poległ 11.02.1919r. pod Zdunami pow. Krotoszyn, początkowo uważany za zaginionego, 20 lat, pochowany w zbiorowym grobie w Zdunach

10. Markiewicz Tomasz - ur. 17.12.1899r. w Pleszewie, syn robotnika, szer. komp. k.m., postrzelony w płuco 15.01.1919r. podczas zdobywania folwarku w Ligocie, zmarł 16.01.1919r. w szpitalu w Ostreszowie, 19 lat. Zginął od pocisku typu dum dum - śmiertelnej amunicji o rozciągniętym wierzchołku, powodująca rozległe rany wewnętrzne, zakazane przez międzynarodowe prawo wojenne, w tym IV Konwencją Haską z 1907 r. Pochowany w zbiorowej mogile wojennej na cmentarzu w Pleszewie

11. Matczak Józef - ur. 1.09.1892r. w Pleszewie, st. szer. 2 komp. pleszewskiej, poległ 6.02.1919r. pod Miejską Górką koło Rawicza, 26 lat, poch. w zbiorowej mogile powstańczej na cmentarzu w Pleszewie

12. Mielcarek Franciszek - ur. 26.03.1900 w Kotlinie pow. Jarocin, zam. Pieruszyce pow. Pleszew, szer. 1 komp. 8 PSW, ciężko ranny 9.05.1919r. pod Zdunami, zmarł od ran 10.05.1919r. w szpitalu w Krotoszynie (inne źródła; zmarł 19.05.1919r.), 19 lat, poch. Krotoszyn

13. Mizerny Władysław - ur. 26(30).05.1901r. we wsi Polskie (Broniszewice), syn robotnika Izzydora Mizernego i Pauliny z d. Michalak, szer. 4 komp. 8 PSW, poległ 1.05.1919r. pod Chachalnią (niem. Kochalle), miał 18 lat, poch. w Broniszewicach Starych gm. Czermin (grób nie istnieje).

14. Skorzybut Antoni - ur. 7.01.1901r. w Tursku, szer. 1 kom. pleszewskiej 8 PSW, ciężko ranny 16.05.1919r. pod Zdunami, zmarł 19.05.1919r. w szpitalu w Krotoszynie, 18 lat, poch. w Krotoszynie

15. Sokołowski Michał z Żegocina, szer. komp. karabinów maszynowych (4 komp.) 8 PSW, zaginął w niewyjaśnionych okolicznościach

16. Sopałowicz Kazimierz Wincenty - ur. 1.02.1898r. w Pleszewie, syn szewca Andrzeja Sopałowicza i Teofili z d. Teofilewska, st. szer. 1 komp. pleszewskiej, zaatakowany przez Niemców na warcie w Zmysłonej Ligockiej pow. Kępno, zaciągnięty do lasu i bestialsko zakłuty bagnietami w nocy 28.02/01.03.1919r., pogrzb 6.03.1919r. w Pleszewie, 21 lat, spoczywa w zbiorowej mogile powstańczej na cmentarzu w Pleszewie

17. Spalony Walenty - ur. 22.01.1891r. w Gołuchowie, zam. Pleszew, szer. 1 komp. pleszewskiej, zginął od ognia z broni maszynowej 13.01.1919r. podczas ataku na wzgórze nr 284 pod Ligotą k. Kobylej Góry pow. Kępno, zwłok nigdy nie odnaleziono, 28 lat

18. Witczak Wacław - ur. 20.09.1896r., zam. w Pleszewie, syn robotnika Antoniego Witczaka i Agnieszki z d. Błaszczak, szer. 1 komp. pleszewskiej, poległ 13.01.1919r. podczas walk o wzgórze nr 284 pod Ligotą k. Kobylej Góry pow. Kępno, 22 lata, poch. w zbiorowej mogile powstańczej na cmentarzu w Pleszewie

19. Zawieja Michał - ur. 26.09.1898r. w Szkudli, zam. w Kucharkach pow. Pleszew, syn robotnika Wincentego Zawieji i Marianny z d. Burda, szer. 1 komp. pleszewskiej, poległ 28.02.1919r. w obronie folwarku w Zmysłonej Ligockiej pow. Kępno, 20 lat, poch. Kucharki

ze zbiorów: Bożena Dzierła, Kowalew

Śp. Jan Dzierła

ze zbiorów: Rafał Grobelny, Kowalew

Śp. Stefan Grobelny

Śp. Kazimierz Sopałowicz

Do tej pory ustaliliśmy nazwiska 19 poległych i zaginionych powstańców kompanii pleszewskich, które po reorganizacji Armii Wielkopolskiej utworzyły I batalion 8 PSW. Ale nasi powstańcy służyli też w 12 PSW (późn. 70 pp) w Ostrowie Wlkp.. Wśród poległych żołnierzy 12 PSW znajdują się: śp. Marcin Owieśny z Rokutowa i śp. Jan Krzyżaniak z Sobótki (Sobótka leżała wówczas w pow. Pleszew).

20. Owieśny Marcin, ur. 9.11.1899r. Ustków pow. Krotoszyn, zam. Rokutów pow. Pleszew, szer. komp. krotoszyńskiej II baonu 12 PSW, poległ 9.02.1919r. pod Zdunami, 19 lat, poch. Zduny (grób zbiorowy)

21. Krzyżaniak Jan - ur. 18.01.1897r. w Jarocinie, zam. Sobótka pow. Pleszew, szer. 4 komp. 12 PSW, poległ 12(21).02.1919r. pod Borownicą pow. Kępno, 22 lata, pochowany w Sobótce.

W zbiorowym grobie na cmentarzu w Zdunach spoczywają trzej Pleszewianie: śp. Jan Dzierła, śp. Marcin Owieśny i śp. Andrzej Kuźniacki. Natomiast w Krotoszynie zostali pochowani czterej Pleszewianie: śp. Stefan Grobelny, śp. Jan Kubiak, śp. Antoni Skorzybut i śp. Franciszek Mielcarek.

Oprócz 8 i 12 PSW Pleszewianie służyli także w innych formacjach powstańczych:

22. Likowski Ludwik Dominik - ur. 4.08.1885r. w Pleszewie, syn doktora medycyny Wojciecha Likowskiego i Ludomiry z d. Zboralskiej, był chory na serce, powstaniec ochotnik, szer. 2 PSW, poległ 6(9)(12).02.1919r. w bitwie pod Łomnicą k. Zbąszynia pow. Nowy Tomyśl, 33 lata, poch. w zbiorowej mogile powstańczej na cmentarzu w Pleszewie.

Wiemy o co najmniej dwóch poległych powstańcach, którzy pochodzili ze wsi Kotarby (obecnie część Bógwidź) pow. Pleszew, a służyli w 4 PSW - obaj poległi na froncie północnym powstania.

23. Dąbrowski Jan, zam. Kotarby pow. Pleszew, szer. 4 komp. I baon. (wągrowiecki) 4 PSW, poległ 04.02.1919r. pod Czarnkowem

24. Mazurek Władysław, zam. w Kotarbach pow. Pleszew, st. szer. 4 komp. 4 (9) PSW, poległ 31.01.1919r. pod Szczepicami

W ten sposób ustaliliśmy dane 24 poległych Pleszewian. Ale do tej pory wypisaliśmy tylko poległych tj. zabitych na froncie i zaginionych. Gdybyśmy uwzględnili także żołnierzy zmarłych w wyniku chorób - którzy również figurują na listach strat osobowych - wówczas należałoby dodać jeszcze jednego żołnierza:

25. Karliński Michał, ur. 31.05.1876r. w Kowalewie, zam. Kowalew, gospodarz, żona Magdalena z d. Kubaś, stopień szer. (prawdopodobnie bez przydziału do jednostki), Obwodowa Komenda Uzupełnień w Śremie, zmarł na raka 1.08.1919r. w szpitalu w Poznaniu.

Polskie koło Broniszewic

Już w okresie międzywojennym kilku poległym powstańcom przez pomyłkę przypisywano pochodzenie z Polskich Olędrow (gm. Dobrzyca, która akurat w 1918 r. należała do powiatu krotoszyńskiego). Tymczasem w pierwszym spisie ofiar powstania z 1919 r. widnieje po prostu zapis „Polskie, pow. Pleszew”, a to oznacza, że chodzi o istniejącą wówczas wieś „Polskie” w okolicach Żbik i Broniszewic, a współcześnie dzielnicę Broniszewic o nazwie „Polskie Stare”. Dlatego poległych w 1919 r. powstańców z Polskich powinniśmy uwzględnić w naszym wykazie. Są to: śp. Jan Kubiak, śp. Władysław Mizerny i śp. Władysław Hożenny. Najmniej wiadomo o tym ostatnim. Za to potwierdzają się ich przydziały służbowe - cała trójka służyła w I baonie (pleszewskim) 8 PSW, chociaż w różnych kompaniach (2 lub 4).

Natomiast z Polskich Olędrow faktycznie pochodził poległy śp. Marian Nawrot

• **Nawrot Marian**, ur. 23.11.1898r. Nowe Dłusko, zam. Polskie Olędry, pow. Krotoszyn, szer. 12 PSW, 20 lat, poległ 09.02.1919r. pod Zdunami, wiek 20 lat, poch. Zduny (grób zbiorowy, zdj. na s. 6).

Pleszewiacy, czy nie?

Wątpliwości budzą trzy nazwiska, wymieniane do tej pory na liście poległych powstańców pleszewskich tj.: śp. Piotr Kaźmierczak, śp. Jan Przybylski oraz śp. Wacław Ziółkowski. Wszystko wskazuje na to, że nie byli związani z Pleszewem.

Na listach strat powstania 1919 roku jest 12 ofiar o nazwisku Kaźmierczak, ale nie ma wśród nich powstańca o imieniu Piotr. W powstaniu brali udział Pleszewiacy o nazwisku Kaźmierczak, ale żaden z nich nie poległ w czasie walk 1919 roku. Wymieńmy ich: adiutant pleszewskiego batalionu Roman Kaźmierczak z Karczemki, Feliks Kaźmierczak z Sowiny, Franciszek Kaźmierczak z Zawidowic oraz Jan, Walenty i Wincenty Kaźmierczak z Rokutowa. To dość powszechne nazwisko. Być może więc chodziło o sanitariusza śp. Franciszka Kaźmierczaka, który utonął w rzece. Tylko, że on pochodził akurat z Baranowa pod Kępnem, a nie z Baranowa koło Pleszewa:

• **Kaźmierczak Franciszek**, ur. 09.10.1900r., zam. Baranów pow. Kępno, szer. komp. sanitarnej (9 komp.) 12 PSW, utonął 08.06.1919r. w Grylewie przy pławieniu koni podczas ratowania tonącego kolegi, poch. na Cmentarzu Garnizonowym w Poznaniu (kwatery wojenna na Cytadeli, nr grobu CG-VII-232)

Kolejny przypadek: Jan Przybylski. D-ca oddziałów powstańczych w Pleszewie Ludwik Bociański w swoich wspomnieniach wymienił kolegę o nazwisku Przybylski, nie podał jednak jego imienia. Skądinąd wiemy, że chodziło o sierż. Jana Przybylskiego, który zapisał się w historii powstania jako ten, który wspólnie z plut. Józefem Seidelem i st. szer. Zygfrydem Metelskim zawiesił polską flagę na ratuszu w zdobytym Krotoszynie 1 stycznia 1919 roku. Ale Pleszewianin Jan Przybylski nie zginął w czasie powstania. Chodzi tu zatem o dwie zupełnie różne osoby o tym samym nazwisku. Poległy śp. Jan Przybylski służył w 7 PSW i pochodził z powiatu śremskiego. Przybylski to również popularne nazwisko. Lista strat powstania wymienia 4 osoby o tym nazwisku.

• **Przybylski Jan** - ur. 21.01.1896r. Koninko k. Kórnik, zam. Borówiec, szer. 10 komp. 7 PSW (61 pp), zmarł w wyniku choroby 11.05.1919r. w Wolsztynie, poch. Sasinowo gm. Mosina pow. Śrem

I ostatnia nieścisłość. W „Dziejach Pleszewa” podana jest informacja, że Wacław Ziółkowski został śmiertelnie postrzelony przez niemieckiego dywersanta w dn. 13.02.1919 roku na posterunku kontrolnym we wsi Turze. Ale nie należał on do kompanii pleszewskiej. Wykazy strat wojennych przedstawiają go jako st. szer. 1 komp. ostrzeszowskiej. Prawdopodobnie na wspólnym patrolu byli miejscowi powstańcy z Ostrzeszowa i żołnierze z kompanii pleszewskiej sierż. A. Kozłowicza, którzy walczyli razem na tamtym odcinku. Być może dlatego utrwaliła się błędna informacja, że poległy Wacław Ziółkowski należał do kompanii pleszewskiej.

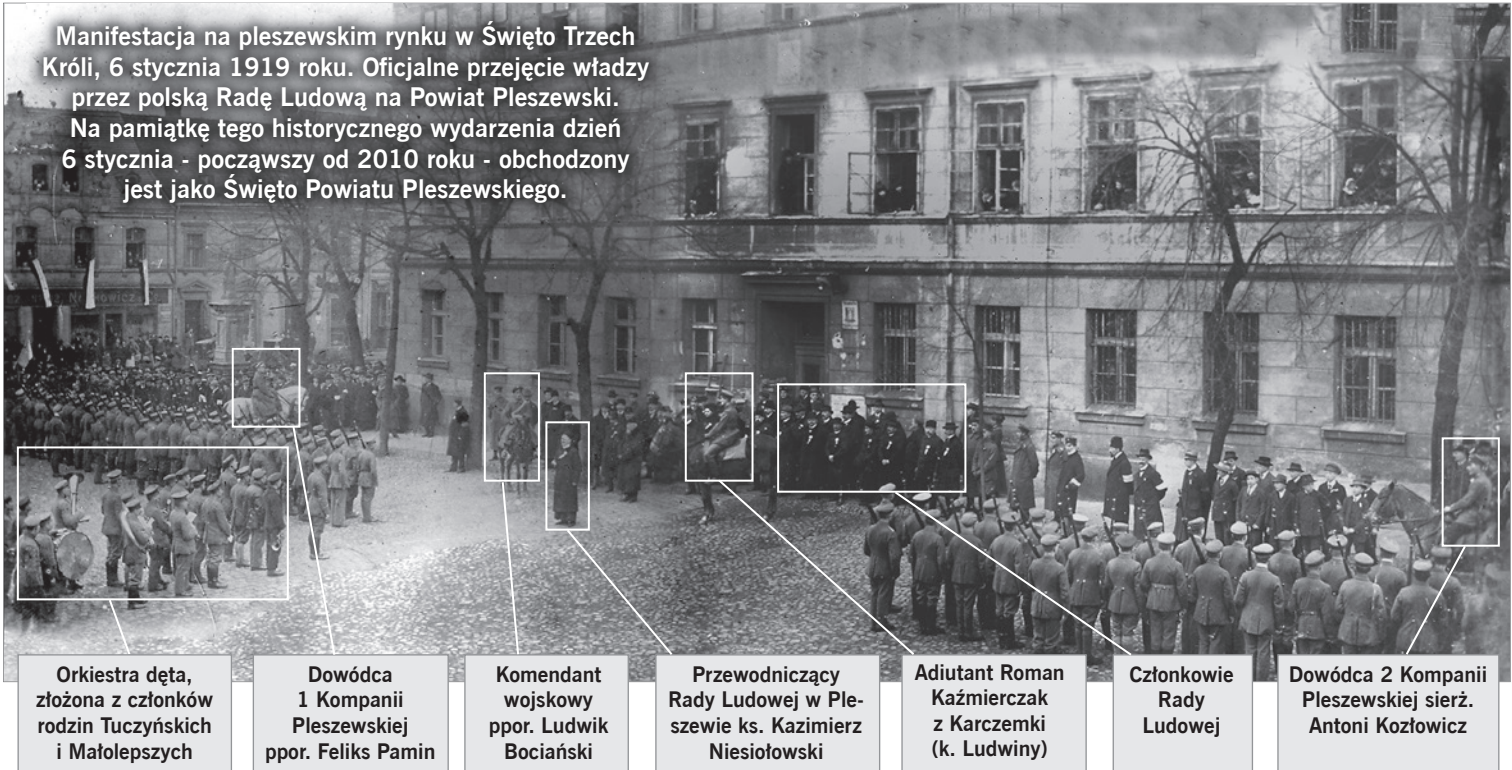
• **Ziółkowski Wacław** - ur. 12.09.1899r. w Hamborn (Nadrenia - Północna Westfalia, Zagłębie Ruhry), st. szer. 1 komp. ostrzeszowskiej 12 PSW, postrzelony śmiertelnie podczas legitymowania dwóch podejrzanych mężczyzn na posterunku kontrolnym we wsi Turze k. Ostrzeszowa pow. Kępno, zmarł 13.02.1919r. w szpitalu w Ostrzeszowie, poch. Ostrzeszów

Podsumowanie. Udało się ustalić listę 25 Pleszewian poległych, zmarłych od ran i z chorób w 1919 roku. Cała lista strat Powstania Wlkp. zawiera ponad dwa tysiące pozycji. Nasz wykaz i tak może być niepełny, ponieważ nie zachowały się dane o miejscach urodzenia i zamieszkania wielu poległych powstańców. Nie wiadomo więc, skąd pochodzili. Wielu jest NN - nieznanych ani z nazwiska, ani nawet z imienia.

Ogłoszenie Niepodległości w Pleszewie

6 stycznia 1919 r.

Manifestacja na pleszewskim rynku w Święto Trzech Króli, 6 stycznia 1919 roku. Oficjalne przejęcie władzy przez polską Radę Ludową na Powiat Pleszewski. Na pamiątkę tego historycznego wydarzenia dzień 6 stycznia - począwszy od 2010 roku - obchodzony jest jako Święto Powiatu Pleszewskiego.

Orkiestra dęta, złożona z członków rodzin Tuczyńskich i Małolepszych

Dowódca 1 Kompanii Pleszewskiej ppor. Feliks Pamin

Komendant wojskowy ppor. Ludwik Bociński

Przewodniczący Rady Ludowej w Pleszewie ks. Kazimierz Niesiołowski

Adiutant Roman Kaźmierczak z Karczemki (k. Ludwiny)

Członkowie Rady Ludowej

Dowódca 2 Kompanii Pleszewskiej sierż. Antoni Kozłowicz

Przemarsz pleszewskiego baonu strzelców

Wiwat „Niech żyje Najjaśniejsza Rzeczpospolita! Niech żyje! Niech żyje!”
Moment symbolicznego zawieszenia herbu z polskim orłem na pleszewskim ratuszu.

Oficerowie 8 PSW na imieninach dowódcy 4. kompanii ppor. Alojzego Bąka. Front południowy, Chachalnia pod Krotoszynem, czerwiec 1919 r.

Alojzy Bąk (ur. 1897r. Kobyla Góra – zamordowany w 1940r. Charków) - działacz niepodległościowy, doktor weterynarii i mjr WP, ofiara zbrodni katyńskiej. Absolwent Gimnazjum w Kępnie. W 1916r. został powołany do armii pruskiej i do końca wojny służył na froncie zachodnim. W XII 1918r. organizował w Kępnie oddziały powstańcze. W styczniu 1919r. wstąpił do 8 PSW, awansował na ppor. i objął dowództwo kompanii.

W czasie Powstania Wielkopolskiego był dwukrotnie ranny. Ludwik Bociński tak wspominał Alojzego Bąka, a byli przyjaciółmi od czasów nauki w gimnazjum w Kępnie. - *W pierwszy dzień Święta Wielkiej Nocy w kwietniu 1919r. podeszli pod osłoną mgły podpalić dla odwagi Niemcy pod placówkę naszej 4-tej kompanii pod Chachalnią - odcinek Zduny. Z miejsca zaczęła się walka na granaty ręczne i bagnety. Kompanią (...) dowodził mój przyjaciel jeszcze z ławy gimnazjalnej w Kępnie, kochany Aloch (niem. Alois), ppor. rezerwy Bąk, niezrównany w boju szermierz na bagnety. Na czele swego odwodowego plutonu wyparł Niemców i zadał im takie ciężkie straty, że nie odważyli się więcej nas atakować. W czasie przeciwnatarcia został ranny w twarz - kula przeszła mu przez oba policzki i uległ lekkiemu zagazowaniu gazem trującym.*

Adiutant pierwszego d-cy Grudziądzkiego Pułku Piechoty por. L. Bocińskiego. Uczestnik wojny z bolszewikami 1920 roku. Po wojnie ukończył Akademię Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie (dyplom lek. wet w 1927r.). Pracował w Wojskowej Pracowni Weterynarii w Warszawie. W 1930r. uzyskał tytuł doktora med. weterynaryjnej. Kierownik Centrum Wyszkożenia i Badań Weterynaryjnych w Warszawie. We wrześniu 1939r. dostał się do niewoli sowieckiej i trafił do obozu jenieckiego w Starobielsku. Zamordowany przez NKWD wiosną 1940 r. w Charkowie.

Jego szczątki spoczywają na Cmentarzu Ofiar Totalitaryzmu w Piątachatkach pod Charkowem. Postanowieniem Sądu Grodzkiego w Kępnie z dn. 4.01.1950r. został uznany za zmarłego z umowną datą śmierci 31.12.1946r.

5.10.2007r. Minister Obrony Narodowej awansował go pośmiertnie do stopnia ppłk. Awans został ogłoszony 9.11.2007r. w Warszawie w trakcie uroczystości „Katyń Pamiętamy - Uczcijmy Pamięć Bohaterów”.

Odnaczenia: Virtuti Militari, Krzyż Niepodległości, Krzyż Walecznych (dwukrotnie), Srebrny Krzyż Zasługi, Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918-1921, Medal 10-lecia Odzyskanej Niepodległości.

Marcin Jagła (1898 - 1949)
z Sowiny Błotnej

Roman Boguś
(1896 - 1958),
z Pleszewa.

Powstańcy pleszewscy na froncie południowym Powstania Wlkp.,
odcinek Zduny pod Krotoszynem, 1919 r.

Symforian Meliński (ur. 1895 w Barcinie, pow. Szubin - zm. 1981 w Katowicach) - przemysłowiec w branży papierniczej, kupiec, bankowiec, działacz Narodowej Demokracji, radny i przewodniczący Rady Miejskiej w Pleszewie, ochotnik w powstaniu wielkopolskim i Wojnie Obronnej 1939 roku. Ukończył gimnazjum humanistyczne w Gnieźnie. Maturę zdał w 1915 roku. Przeniósł się do Pleszewa, gdzie udzielał korepetycji. W 1916 roku został powołany do armii pruskiej. Na początku 1919 roku wstąpił jako ochotnik do batalionu powstańców w Pleszewie. Służył w kompanii pod dowództwem ppor. Stanisława Pięknego na odcinku południowym frontu wielkopolskiego pod Krotoszynem. Był oficerem łączności w stopniu ppor. w 8 Pułku Strzelców Wlkp.. Przeniesiony do rezerwy w randze porucznika w 1922 roku. Po powrocie do Pleszewa zatrudnił się w Wielkopolskiej Fabryce WYROBÓW PAPIEROWYCH Kazimierza Świerkowskiego. W dniu 17 czerwca 1924 roku zawarł związek małżeński z córką właściciela firmy Marią Świerkowską. Mieli troje dzieci: Barbarę (1925), Andrzeja (1928) i Marię (1931). Był działaczem Narodowej Demokracji, radnym i przewodniczącym Rady Miejskiej Miasta Pleszewa. Członek komitetu wykonawczego Wystawy Rolniczo - Przemysłowej w Pleszewie w 1925 roku. Działał w Banku Spółdzielczym. Był członkiem rady nadzorczej (1936–1939) i prezesem banku (1945–1950). We wrześniu 1939 roku ochotnik

do WP. Wysiedlony przez Niemców z całą rodziną do Krakowa. Do Pleszewa powrócił w marcu 1945 r. i podjął starania o odzyskanie rodzinnej firmy. Do roku 1949 fabryka była własnością Świerkowskich. Po jej upaństwowieniu przeprowadził się do Poznania i pracował w branży papierniczej. Odznaczenia: Krzyż Walecznych (1920), Złoty Krzyż Zasługi (1947), Wielkopolski Krzyż Powstańczy (1961), Krzyż Kawalerski Odrodzenia Polski (1972). Zmarł 17 kwietnia 1981 roku w Katowicach. Jest pochowany w grobowcu rodzinnym na cmentarzu przy kościele św. Floriana w Pleszewie.

Inspekcja ćwiczeń wojskowych w Krotoszynie, czerwiec 1919 r.

D-c III batalionu 8 PSW
por. Kazimierz Kwieciński

D-ca 8 PSW
por. Ludwik Bociński

D-ca 3 Dywizji Strzelców
Wlkp. i frontu
południowego
gen ppor. Wincenty Odyniec

Inspektor piechoty
3 DSW
płk Adolf Jan Kuczewski

Zdjęcie z tego samego dnia. Oficerowie na wspólnym obiedzie po inspekcji garnizonu przed kasynem oficerskim w Krotoszynie

Oficerowie Wojsk Wielkopolskich Frontu Południowego m.in.: d-ca 8 PSW por. Ludwik Bociński (w środku w I rzędzie) i szef sztabu VIII Okręgu Wojskowego mjr. Zygmunt Wieliczka (drugi od prawej), 1919 r.

SPROSTOWANIE

W książce pt. „BOCIUN. Płk dypl. Ludwik Bociński (1892-1970)” na str. 77 zamieściłem reprodukcję tego zdjęcia archiwalnego. Zgodnie z opisem - wg źródła: „Udział społeczeństwa Ziemi Kaliszkiej w wojnie obronnej 1939 roku”, praca zbiorowa pod red. B. Polaka, Kalisz 1979r. - fotografia przedstawiała głównodowodzącego Powstania Wlkp. gen. **Józefa Dowbora Muśnickiego** z d-cą 8 PSW por. **Ludwikiem Bocińskim**. Jest to pomyłka. W rzeczywistości obok generała stoi ludzko podobny do Bocińskiego d-ca 3 PSW mjr **Arnold Szyling**, (Biedrusko, 29 maja 1919r.). Za: W. Namysł, „Duma. Powstanie Wielkopolskie. Odolanów - Ostrów - Poznań”, Brwinów 2017.

Tomasz Wojtala

Opracowanie: Tomasz Wojtala

Źródła zdjęć historycznych: zbiory prywatne Tomasz Wojtala, Janusz Waliszewski, Michał Kaczmarek, Bożena Dzierła, Bogumiła Adamek, Rafał Grobelny, Andrzej Kubiak, Sławomir Drewnik, Michał Zalusowicz, Zdzisława Flisińska, Remigiusz Maćkowiak, archiwa Muzeum Regionalne im. Hieronima Ławniczaka w Krotoszynie, Muzeum Regionalne w Ostrzeszowie, Muzeum Regionalne w Pleszewie, Izba Pamięci w Lipsku.

Wydawca:

Starostwo Powiatowe w Pleszewie
ul. Poznańska 79

Wydział Organizacyjno-Administracyjny
tel. 62 742 96 50

Projekt graficzny:
Druk:

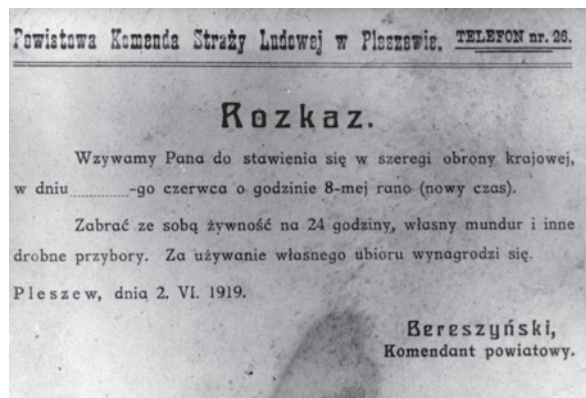
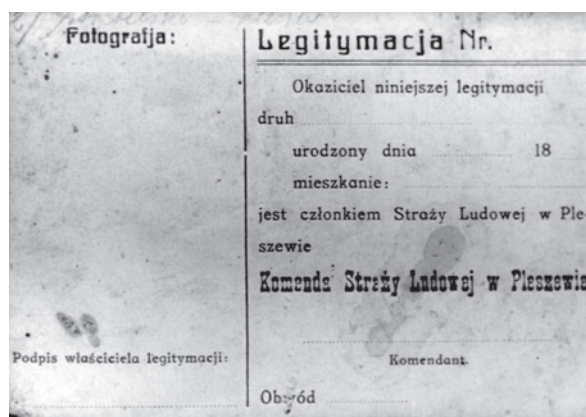
creative7.pl Piotr Budnik, tel. 693 799 304
F.U.P. „FC Druk”, Piekarszew 10a

Pleszewska Straż Ludowa na nabożeństwie z okazji pierwszego po odzyskaniu niepodległości obchodu rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja, Nowy Rynek w Pleszewie (obecnie Plac Powstańców Wlkp.) dn. 3.V.1919 r.

Straż Ludowa (początkowo Straż Obywatelska) - formacja ochotnicza, strzegąca ładu i bezpieczeństwa. Naczelnym komendantem SL był Julian Bolesław Lange, a komendantem SL w Poznaniu - Karol Rzepecki. Do służby w SL przyjmowano ochotników w wieku od 18 do 50 lat. SL w Pleszewie wystawiała posterunki w mieście i patrolowała drogi dojazdowe, dozorowała także granicę na rzece Prośnie. Komendantem SL na Powiat Pleszewski był Ignacy Bereszyński. 27.IV.1919 r. na rynku w Pleszewie odbyła się uroczysta przysięga oddziałów SL. Złożyło ją ponad 3.000 członków. Podstawową bronią SL były kosy z ostrzami nabitymi na sztorc wzorem kosynierów z insurekcji kościuszkowskiej. W VI 1919r. SL została przekształcona w Obronę Krajową (o charakterze wojsk terytorialnych) i podporządkowana Dowództwu Głównemu Wojsk Wielkopolskich.

Blankiety dokumentu powołania do służby i legitymacji członka Straży Ludowej w Pleszewie

Czas zakończyć bajki o powstańcach z kosami

Ludwik Bociański o Straży Ludowej

„Należy podkreślić, że walczące w {powstaniu wielkopolskim} oddziały nie były oddziałami Straży Ludowej pana Langego i Rzepeckiego, których fotografie z kosami na ramieniu widzimy w wydawnictwach z napisami <powstańcy wielkopolscy>. Koledzy rezerwiści zapisywali się do Straży Ludowej z wiarą, że są to oddziały powstańcze, z którymi pójdą w bój. Toteż gdy powstanie wybuchło, opuściwszy oddziały Straży Ludowej, których zadaniem była służba porządkowa, skupiali się pod dowództwem najbardziej doświadczonych kolegi i poszli w bój jako kompania o nazwach lokalnych, np. kompania obornicka, ostrzeszowska, koźmińska etc. Nie przypominam sobie ani jednego oddziału powstańczego, któryby w powstaniu 1918 - 1919 poszedł do ataku na karabiny niemieckie z kosami osadzonymi na sztorc. Zbyt doświadczonymi byli nas koledzy rezerwiści żołnierzami, aby nie zdawali sobie sprawy z takiej niedorzeczności. Szli często z gołymi rękami, którymi podstępnie odbierali Niemcom broń, lecz przy takich wypadkach nocnych byłaby im kosa tylko przeszkodą. Już czas zakończyć bajki o powstańcach 1918/19 z kosami, z którymi paradowały podczas uroczystości narodowych oddziały Straży Ludowej”.

Por. **Ludwik Bociński** jako oficer artylerii pruskiej

Stefan Karmelita (ur. 1892) z Wargowa k. Obornik, żołnierz 1 PSW, wachmistrz Żandarmerii Polowej, ochotnik w Powstaniu Górnos Śląskim 1921 r. (na zdj. w mundurze pruskim)

Powstaniec **Wincenty Bociński** - brat por. L. Bocińskiego - z żoną Elżbietą i dziećmi

Powstaniec **Jan Pilarczyk** (1893 - 1980) z Pleszewa

Dziąteczka niepodległościowa **Maria Bocińska** - siostra por. Ludwika Bocińskiego - z mężem **Władysławem Radomskim**, ze zbiorów **Zbigniewa Bocińskiego**, Zabrze

Powstańcy pleszewscy **Stanisław Kostrzewski**, **Stefan Strzyżyński**, **Wacław Dąbkiewicz** i **Ignacy Urbaniak** na kwaterze we wsi Smoszew, front pod Krotoszynem, 1919 r.

Stefan Kwaśniewski (ur. 1895) z Piekarzewa

Jan Ludwiczak (1899 - 1970) z Broniszewic

Jan Płaczek (1892 - 1970) st. szer. kompanii krotoszyńskiej, żandarm Straży Ludowej w Krotoszynie (siedzi l z lewej), obok koledzy z armii austro-węgierskiej i chłopiec sierota, ze zbiorów **wnuczki Zdzisławy Flisińskiej**, Chocz

Powstaniec **Antoni Szóstak** (1897 - 1972) z Krotoszyna

Franciszek Banaszak (1898-1971) z Pleszewa

Nieznany żołnierz 8 PSW

Władysław Bigoś (1900 - 1966) z Taczanowa

Powstańcy z Bogusławia nad Prosną, pow. Pleszew (1918r.). Rzeka wyznaczała granicę między Prowincją Poznańską w zaborze pruskim, a Królestwem Polskim w zaborze rosyjskim. W Bogusławiu znajdowała się tzw. komora celna. W tle widoczny zajazd Władysława Kozłowicza

Obstuga kulomiotu z 6 PSW. Pierwszy z prawej **Józef Bierter** (1897 - 1977) z Wilkowyji, pow. Jarocin

Powstańc **Feliks Krzyżostaniak** (1892 - 1974) z Pieruszyc, pow. Pleszew, (na zdj. w środku przy stoliku) na leczeniu w szpitalu w Rastatt w czasie wojny światowej, ze zbiorów *Bogumiły Adamek, Bielawy*

Powstańcy ostrzeszowscy

Powstańc **Józef Janus** z 12 PSW (stoi) ze wsi Biernacice, pow. Ostrów Wlkp.

Powstańc **Jan Katarzyński** (1897 - 1944) z Pleszewa, na zdj. jako żołnierz armii pruskiej

Ułan 1 Pułku Ułanów Wlkp. **Antoni Liebthal** (1900 - 1959) z Trzecianowa k. Gostynia

Przyjaciele (NN) z 8 PSW, na miejscu siedzącym telegrafista (naszywka specjalności na rękawie)

Kompania Kulmiotów z II batalionu 8 PSW

Wyплата żołdu w 12 PSW

Powstańcza kuchnia polowa

Powstańcy pleszewscy z 8 PSW, koszary w Pleszewie, 1919r.

Personel szpitala w Ostrowie Wlkp., 1919r.

Służba telegraficzna

Żołnierze 6 kompanii 12 PSW pod Kobylą Górą

Kuchnia frontowa, 1919r.

Pleszewscy powstańcy - w tym por. **L. Bociński** - w gronie rodzinnym, Pleszew, 1919 r.

Żołnierze Armii Wielkopolskiej na spacerze przy gładzie narzutowym w Lesie Jedleckim k. Gołuchowa, pow. Pleszew

Kancelaria I baonu (pleszewskiego) 8 PSW, Ryczywół k. Obornik Wlkp., 1919r. Pierwszy z prawej kancelista st. strzelec **Zygfryd Metelski** (1896 - 1958)

Żołnierze 2 kompanii 6 PSW na zabawie tanecznej z okazji obchodu rocznicy Konstytucji 3 Maja, Pawłowice k. Leszna, 3 maja 1919r.

Armia Hallera przyjeżdża do Polski

Powitanie oddziałów „Błękitnej Armii” gen. Józefa Hallera na dworcu kolejowym w Krotoszynie (kwiecień 1919 r.). Na peronie kompania pleszewska z 8 PSW (żołnierze w hełmach niemieckich wz. 1916)

Odznaczeni Wielkopolskim Krzyżem Powstańczym

Portal internetowy „LISTA ODZNACZONYCH WIELKOPOLSKIM KRZYŻEM POWSTAŃCZYM” www.powstancy-wielkopolscy.pl ułatwia wyszukiwanie podstawowych informacji na temat kombatantów Powstania Wlkp., odznaczonych tym odznaczeniem. Listę opracowano na podstawie oryginalnych uchwał Rady Państwa (1957-1989), postanowień Prezydenta PRL (1989) i Prezydenta RP (1990-1999). Zachęcamy do korzystania z tej strony.

Grupa weteranów odznaczonych Wielkopolskimi Krzyżami Powstańczymi, Dom Parafialny w Pleszewie (1958 r.)

Ciekawy list

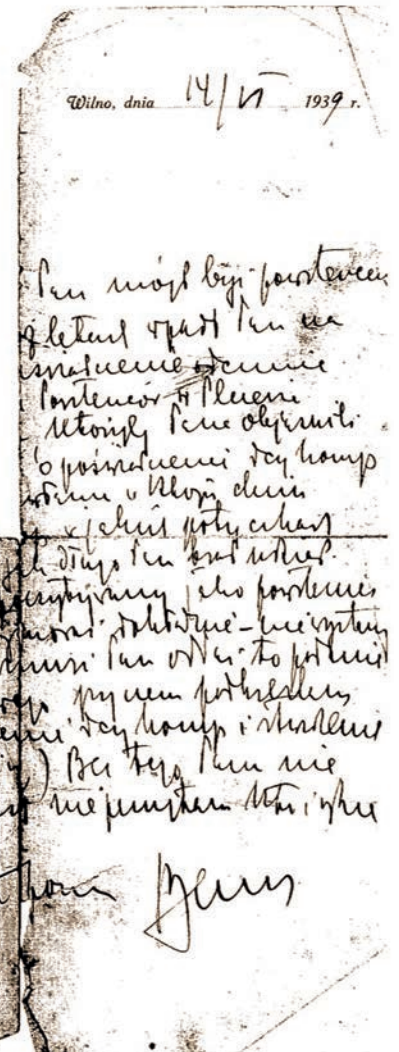
Zachował się unikalny dokument - odpowiedź Wojewody Wileńskiego (na listowniku urzędowym) Ludwika Bocińskiego (byłego d-cy pleszewskiego baonu powstańców wielkopolskich) z czerwca 1939 r. na prośbę anonimowego obywatela Pleszewa (prawdopodobnie chodzi o rodzinę Sípów) o potwierdzenie uprawnień kombatanckich. Brak 1/4 kartki. Na czerwono zaznaczono przypuszczalny fragment brakującego tekstu, wynikający z kontekstu zachowanej części listu.

ze zbiorów Krzysztofa Czajki, Pleszew

Wilno, dnia 14 / VI 1939 r.

Nie wiem, czy..... Pan mógł być powstańcem
A może wpadł wpadł Pan na
pomysł załatwienia sobie..... zaświadczenie odemnie
że należał Pan do oddziału..... Powstańców w Pleszewie
Odsyłam Pana do byłych żołnierzy, którzyby Panu objaśnili
że należy postarać się.... o poświadczenie d-cy kompanii
o udziale Pana w..... powstaniu, w którym dniu
Pan wstąpił do służby, w jakich potyczkach
brał Pan udział (daty), jak długo Pan brał udział.
Jeżeli Pan chce być poczytywany jako powstaniec
to musi Pan się wylegitymować dokładnie - nie wystarczy
świadcstwo dwu kolegów, musi Pan oddać to podanie
do towarzystwa miejscowego, przy czym podkreślam
że musi być zaświadczenie d-cy kompanii i stwierdzenie
towarzystwa (p. Dąbkiewicz). Bez tego Panu nie
stwierdzą, bo po tylu latach nie pamiętam, kto i gdzie
brał i czy brał udział.

Bociński

Ufundowanie tablicy upamiętniającej delegatów z Powiatu Pleszewskiego i Obwodu Dobrzyckiego na Polski Sejm Dzielnicy w dn. 3-5.XII.1918 r. w Poznaniu, Mur Pamięci przy kościele farnym p.w. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela w Pleszewie (3.XII.2008 r.)

Inicjatywy Powiatu Pleszewskiego dla upamiętnienia Dzieła Niepodległości i Powstania Wielkopolskiego.

Odstąpienie dwóch bliźniaczych tablic ku czci płk. Ludwika Bociańskiego - w Wielkopolskim Urzędzie Wojewódzkim w Poznaniu (11.XI.2008 r.) i Starostwie Powiatowym w Pleszewie (6.I.2009 r.)

Ustanowienie Nagrody Honorowej „Statuetki Artura Szenica” za zasługi dla Powiatu Pleszewskiego. Dotychczasowi laureaci nagrody: działacz sportowy **Marek Biernat**, Zespół Szkół Usługowo-Gospodarczych w Pleszewie, landrat niemieckiego powiatu Ammerland **Jörg Bensberg** (2017), założyciel Muzeów Piekarnstwa i Rzemiosła Pleszewskiego **Tomasz Vogt** oraz b. premier **Hanna Suchocka** (2018).

Sprowadzenie prochów śp. Ludwika Bociańskiego do Ojczyzny i pochowanie z najwyższymi honorami wojskowymi w kwaterze Powstańców Wielkopolskich na cmentarzu parafialnym przy ul. Kaliskiej w Pleszewie (7.II.2009 r.)

Budowa grobowca rodu Szeniców przy kościele pw. Św. Jakuba Apostoła w Czerminie, w którym spoczywa pierwszy starosta pleszewski po odzyskaniu Niepodległości śp. Artur Szenic (28.XI.2011 r.) Pierwotna kaplica grobowa w stylu gotyckim (1), grobowiec z lastriko (2), nowy pomnik z piaszkowca sztydrowieckiego (3).

Tradycje niepodległościowe i pamięć o Powstaniu Wlkp. pielęgnuje grupa rekonstrukcyjna - Drużyna Tradycji 70 Pułku Piechoty w Pleszewie pod patronatem Starosty Pleszewskiego.

Rekonstrukcja historyczna „Powstanie Wielkopolskie 1918-19” - organizator: Muzeum Regionalne w Pleszewie, 12 listopada 2017 r.

Starostwo Powiatowe w Pleszewie dofinansowało zakup dwóch kompletów umundurowania Armii Wielkopolskiej 1919-1920 do celów rekonstrukcji historycznej i występów okolicznościowych. Fot. Dobra Nadzieja k. Pleszewa, październik 2018 r.

Sesja zdjęciowa na stacji Kolejki Wąskotorowej Pleszew Miasto, 12 listopada 2017r.

